

Міністерство освіти і науки України
ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника»
Навчально-науковий Інститут мистецтв
кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

завідувач кафедри образотворчого і
декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації

_____доц. П.Я. Кузенко
«__» _____ 2022 р.

**Програмові вимоги з історії мистецтв та методики викладання
дисциплін художньо-естетичного циклу
до комплексного іспиту студентів IV курсу
спеціальності «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація»**

Розглянуто та схвалено

на засіданні кафедри образотворчого і
декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації Навчально-наукового
інституту мистецтв
ДВНЗ «Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника»
Протокол № 6 від «12» січня 2022 р.

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальні дисципліни “Історія мистецтв” та “Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу” є базовими в системі навчання професійної підготовки студентів. Специфікою вивчення предмету “Історії мистецтв” є основні види пластичних мистецтв, які розглядаються в історичному контексті появи та розвитку світового мистецтва. Архітектура, скульптура, живопис, графіка – ось основні види образотворчого мистецтва, на вивченні яких робиться акцент. В архітектурі увагу приділено розгляду конструктивних та естетично-стильових елементів ансамблевості епохи. Специфікою скульптури як виду мистецтва є матеріал і техніка виготовлення та зв'язок з художньою ідеєю твору. Також розглядаються особливості станкової й монументальної скульптури її жанри. В станковому та монументальному живописі визначаються матеріали і техніки, композиційні прийоми, колорит, основні засоби побудови живописного твору.

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Історії мистецтв” є курс світового мистецтва від “Стародавнього світу (Асирія, Вавілон, Єгипет тощо)” до “Європейського мистецтва першої половини XIX ст.”. Згідно предмету розглядаються конкретні періоди, творчість митців, найвизначніші твори мистецтва та науково-теоретичні дослідження у сфері вивчення історії мистецтв. Історія мистецтв зазначених періодів дозволяє студентам творчих спеціальностей засвоїти естетику Античності, зрозуміти принципи будови середньовічної архітектури і зануритись у розкіш та багатство живопису відродження, бароко, класицизму. Культурна спадщина світового мистецтва є важливою для розвитку і творчої діяльності обдарованої молоді, а поглиблене вивчення цього курсу сприяє розширенню та удосконаленню світогляду студентів.

Основними цілями вивчення дисципліни “Історії мистецтв” є формування у студентів здатності самостійно проводити аналіз мистецького періоду, явища, твору, розкривати зміст, робити висновки щодо матеріалу. Ознайомлення студентів з основними стильовими блоками світового образотворчого мистецтва та мистецькими шедеврами, художніми особливостями мистецтва різних часів,

творчістю провідних майстрів. Вивчення навчальної дисципліни сприяє розумінню місця історичного досвіду в контексті розвитку сучасного творчого процесу, важливого для культурно-духовних потреб суспільства. Історична обумовленість змісту й форми мистецьких творів залежно від зміни соціальних умов виконує активну виховну функцію. Окреслене коло питань є важливим для засвоєння та набуття практичних навичок студентами, що навчаються за спеціальністю “Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація”.

Предметом вивчення навчальної дисципліни “Методика викладання фахових дисциплін” є науково-теоретичні та практичні аспекти методики викладання дисциплін художньо-естетичного циклу в позашкільних закладах освіти та середніх загальноосвітніх школах. Програма навчальної дисципліни охоплює лекційні й семінарські заняття, а також самостійну роботу студентів. Весь курс поділено на два модулі : Модуль 1. Історія методики викладання дисциплін художньо-естетичного циклу; Модуль 2. Теоретико-практичні аспекти методики викладання дисциплін художньо-естетичного циклу.

Основні завдання вивчення навчальної дисципліни “Методика викладання фахових дисциплін”: ознайомити студентів зі знаннями теорії та історії в галузі методики викладання дисциплін художньо-естетичного циклу; ознайомлення студентів з дидактичними принципами викладання дисциплін художньо-естетичного циклу; вивчення методів, прийомів та засобів викладання дисциплін художньо-естетичного циклу; ознайомлення студентів з основними формами викладання дисциплін художньо-естетичного циклу; вивчення інноваційних методик та програм викладання дисциплін художньо-естетичного циклу у загальноосвітній школі та у закладах початкової мистецької освіти; формувати у студентів навички діяти відповідно своїх професійних обов’язків у конкретних ситуаціях; уміння використовувати набуті знання у практичній професійній діяльності.

Програма підготовки навчальної дисципліни “Історія мистецтв” до комплексного іспиту студентів IV курсу спеціальності “Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація”:

Мистецтво Стародавнього світу

Тема № 1. Мистецтво Дворіччя. Найдавніші державні об'єднання Близького і Середнього Сходу: Вавилон, Аккад та Ассирія.

Тема № 2. Архітектура і пластика держав Стародавнього Сходу.

Тема № 3. Мистецтво Стародавнього Єгипту. Періодизація.

Тема № 4. Єгипетське мистецтво Стародавнього царства.

Тема № 5. Єгипетське мистецтво періоду Середнього царства.

Тема № 6. Єгипетське мистецтво періоду Нового царства.

Тема № 7. Єгипетське мистецтво Пізнього періоду.

Античне мистецтво

Тема № 1. Періодизація Античного мистецтва.

Тема № 2. Крито-мікенська культура.

Тема № 3. Період архаїки мистецтва Стародавньої Греції.

Тема № 4. Період Високої Класики мистецтва Стародавньої Греції.

Тема № 5. Мистецтво періоду Еллінізму.

Мистецтво Стародавнього Риму

Тема № 1. Мистецтво етрусків як джерело римської художньої культури.

Тема № 2. Римський стиль в архітектурі.

Тема № 3. Римський скульптурний портрет.

Тема № 4. Мистецтво Риму II – III ст. н.е.

Тема № 5. Мистецтво пізньої античності.

Мистецтво середніх віків та відродження

Тема № 1. Мистецтво Візантії (періодизація).

Тема № 2. Ранньовізантійське мистецтво епохи Юстиніана.

Тема № 3. Мистецтво готики у Західній Європі XIII – XV ст.

Тема № 4. Проторенесанс.

Тема № 5. Раннє відродження в Італії. Живопис.

Тема № 6. Мистецтво раннього відродження. Скульптура, архітектура, живопис.

Тема № 7. Мистецтво відродження у Венеції.

Тема № 8. Високе відродження.

Мистецтво Європи XVII – XVIII ст.

Тема № 1. Раннє італійське бароко.

Тема № 2. Мистецтво зрілого бароко.

Тема № 3. Болонський академізм і караваджизм.

Тема № 4. Творчість Рембранта і Хальса.

Тема № 5. Голландський натюрморт.

Тема № 6. Голландський жанровий живопис (Габріель Метсю, Герард Терборх, Пітер де Хох, Ян Стен).

Тема № 7. Творчість Яна Вермеєра Дельфтського.

Тема № 8. Фламандське мистецтво. Пітер Пауль Рубенс – засновник фламандської школи живопису.

Тема № 9. Творчість Антоніса ван Дейка.

Тема № 10. Демократичне мистецтво Якоба Йорданса.

Тема № 11. Іспанське бароко. Архітектура (Алонсо Кано та Хосе Чурігера).

Тема № 12. Творчість Ель Греко.

Тема № 13. Мистецтво Севільї та Валенсії. Творчість Хуана Рібери, Франциска Сурбарана, Франциска Рібальта та Енріко Мурільйо.

Тема № 14. Мистецтво Дієго Веласкеса – вершина розквіту іспанської художньої школи.

Мистецтво Франції XVII – XVIII ст.

Тема № 1. Творчість Ніколо Пуссена – основоположника класицизму в європейському живописі.

Тема № 2. Класицистичний пейзаж у творчості Клода Лоррена.

Тема № 3. Мистецтво Франції періоду правління Людовіка XIV. Французький портрет другої половини XVII ст. Ансамбль Версалю.

Тема № 4. Французьке мистецтво XVIII ст. і його стилістична багатогранність (пізнє бароко, рококо, академізм, реалізм, класицизм і ранній романтизм).

Тема № 5. Французький портрет XVIII ст. (Жорж де ла Тур). Монументальна і станкова пластика. Творчість Єтьєна Моріса Фальконе та Жана Антуана Гудона.

Тема № 6. Революційний класицизм Давіда.

Європейське мистецтво першої половини XIX ст.

Тема № 1. Стиль “ампір” в архітектурі та образотворчому мистецтві. Творчість архітекторів К. Н. Леду, Ш. Персьє. Історичні та батальні картини А. Гро.

Тема № 2. Д. Енгр – лідер класицистичного напрямку в живописі першої половини XIX ст.

Тема № 3. Французький романтизм Теодора Жеріко та Ежен Декларуа.

Тема № 4. Живописне новаторство К. Коро та створення пейзажного настрою.

Тема № 5. Романтизм в Англії. Пейзажі У. Тернера, Д. Констебля. Німецький романтизм у творчості О. Рунге, Д. Фрідріха.

Європейське мистецтво другої половини XIX ст.

Тема № 1. Мистецтво “критичного реалізму” у Франції. Творчість Домьє.

Тема № 2. Пейзажний живопис Каміля Коро.

Тема № 3. Барбізонська школа живопису (Курбе, Руссо, Дюпре, Добіньї, Мілле).

Тема № 4. Реалізм кінця XIX ст. Мистецтво Родена, Мане та Дега.

Тема № 5. Імпресіонізм (Моне, Пісаро, Сіслей, Ренуар).

**Програмові вимоги з “Методики викладання дисциплін
художньо-естетичного циклу” до комплексного іспиту
студентів IV курсу спеціальності “Образотворче мистецтво, декоративне
мистецтво, реставрація”**

1. Особливості навчання малюванню в первісному суспільстві.
2. Мистецька освіта та методи викладання у Стародавньому Єгипті.
3. Мистецька освіта та методи викладання в Стародавній Греції.
4. Мистецька освіта та методи викладання у добу Середньовіччя.
5. Мистецька освіта та методи викладання у добу Відродження.
6. Наукові праці визначних художників Відродження про малювання.
7. Академічна система мистецької освіти (XVII ст.).
8. Найвідоміші академії мистецтв XVII- XVIII ст.

9. Особливості методики навчання малюванню у школі братів Дюпюї.
10. Поняття дидактики.
11. Навчання як категорія дидактики.
12. Знання, вміння, навички, викладання, учіння як категорії дидактики.
13. Принципи навчання.
14. Реалізація принципу доступності у навчально-виховному процесі художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
15. Реалізація принципу систематичності і послідовності навчання на уроках предметів художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
16. Реалізація принципу науковості на уроках предметів художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
17. Реалізація принципу наочності на уроках предметів художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
18. Форми контролю результатів навчання в сучасній українській школі.
19. Методи навчання в процесі викладання предметів художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
20. Форми організації навчання в сучасній українській школі.
21. Форми позакласної і позашкільної роботи з образотворчого мистецтва.
22. Типологія і структура уроків з предметів художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
23. Форми навчальної роботи на уроці.
24. Інтерактивні технології в процесі викладання предметів художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
25. Іноваційні художньо-педагогічні технології в процесі викладання предметів художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
26. Сугестивні технології в процесі викладання предметів художньо-естетичного циклу в сучасній українській школі.
27. Нетрадиційні уроки з образотворчого мистецтва.
28. Майстер-клас та воркшоп у вивченні образотворчого мистецтва.
29. Методика організації занять з тематичного малювання на уроках образотворчого мистецтва в сучасній українській школі.

30. Методика організації занять з декоративного малювання на уроках образотворчого мистецтва в сучасній українській школі.
31. Методика організації занять малювання з натури на уроках образотворчого мистецтва в сучасній українській школі.
32. Методика організації занять у формі бесід про мистецтво на уроках з образотворчого мистецтва в сучасній українській школі.
33. Заклади початкової мистецької освіти України.
34. Рівні початкової мистецької освіти в Україні.
35. Обов'язкові предмети та предмети за вибором у державних художніх школах України.
36. Програма як основний держаний документ, що визначає зміст та обсяг знань та навичок, які повинні оволодіти учні.
37. Основні програми з образотворчого мистецтва у загальноосвітній школі та у закладах початкової мистецької освіти.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТЕСТУВАННЯ

	Теоретична підготовка	
Рівень шкали ECTS, оцінка	“Історія мистецтв”	“Методика викладання дисциплін художньо-естетичного циклу”
A, 50 – 45, відмінно	Студент володіє глибокими, систематичними знаннями всіх положень теорії, здатен самостійно розв’язувати складні спеціалізовані завдання критичного аналізу, використовувати навички предметних галузей для генерування новітніх ідей, здатний вирішувати проблемні питання, досягати якісного результату у професійній діяльності застосовуючи отримані знання. Кількість правильних відповідей на тестові питання характеризується високим рівнем узагальнених знань з навчальних дисциплін, точністю формулювань, логікою мислення.	
B, C, 44 – 30, добре	Знання студента направлені на самостійне обґрунтування теорій, принципів, законів предметних галузей. Здобуті теоретичні навички дозволяють студенту формулювати основи практичної діяльності, інтерпретувати зміст наукового вчення у цілі особистісного і професійного розвитку. На цьому етапі студент самостійно застосовує знання відповідно до області застосування, а його відповіді ґрунтуються на логічному аналізі, проте не охоплюють увесь спектр узагальнених знань.	
D, E, 29 - 15, задовільно	Рівень знань студента не охоплює всієї теорії дисциплін. Відтворюються основні поняття і визначення курсів, здебільшого в контексті поверхневого опрацювання матеріалів. При цьому студент не здатен самостійно проводити аналіз та розвивати теорії курсів. Тому у відповідях на тестові питання студент допускає серйозні помилки за відсутності необхідних знань та логічних умовиводів.	
FX, F, 14 - 0, незадовільно	Відповідь студента при відтворенні навчального матеріалу елементарна, фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про суть предметів навчальних курсів. Відсутність необхідних знань негативно позначається на здатності до самостійного вирішення поставлених завдань. Студент не в змозі дати правильні відповіді на основні питання, не орієнтується в базових предметах наукової теорії.	

Рекомендована література з історії мистецтв:

1. Арсланов В. Г. История западного искусствознания XX века / В. Г. Арсланов. М.: Академический проект, 2003. 287 с.
2. Базен Жермен. История истории искусства: От Вазари до наших дней / Базен Жермен. М.: Прогресс, 1994. 528 с.
3. Бенеш Отто. Искусство Северного Возрождения. Духовные и интеллектуальные движения / Отто Бенеш. М.: Искусство XXI века, 2014. 448 с.
4. Бычков В.В. Малая история византийской эстетики. Киев: Путь к истине, 1991. 408 с.
5. Вазари Д. Жизнеописания наиболее знаменитых живописцев, ваятелей и зодчих. Полное издание в одном томе / Под общ. ред. А. Г. Габричевского. М.: Азбука-классика, 2018. 640 с.
6. Велика ілюстрована енциклопедія історії мистецтв / Пер. з англійської. К.: Махаон-Україна, 2008. 512 с.: іл.
7. Вельфлин Г. А. Основные понятия истории искусств / Г. А. Вельфлин. М.: Азбука, 2016. 352 с.
8. Винкельман И.И. История искусства древности. Малые сочинения / Пер. с нем. и подгот. изд. И.Е.Бабанова. СПб.: Алетейя, 2000. 800 с.
9. Готика (архитектура, скульптура, живопись) / Под ред. Томан Рольф. KONEMANN, 1998. 526 с.
10. Дворжак М. История искусства как история духа / Пер. с немец. СПб.: Акад. проект, 2001. 332 с.
11. Дмитриева Н. А. Античное искусство: Очерки / Н. А. Дмитриева, Л. И. Акимова. М.: Детская литература, 1988. 256 с.: фотоил.
12. Дмитриева Н. А. Искусство Древнего мира / Н. А. Дмитриева, Н. А. Виноградова. 2-е изд. М.: Детская литература, 1989. 207 с.: фотоил.
13. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств. Вып. 1: От древнейших времен по XVI век. Очерки / Н. А. Дмитриева. 6-е изд., стереотип. Москва: Искусство, 1988. 319 с., ил.: 310.

14. Дмитриева Н. А. Краткая история искусств. Вып. 2. Северное Возрождение; страны Западной Европы XVII и XVIII веков; Россия XVIII века /Н. А. Дмитриева. 2-е изд. Москва: Искусство, 1989. 318 с., ил.: 307.
15. Колпинский Ю. Д. Искусство Эгейского мира и древней Греции / Ю. Д. Колпинский. М.: Искусство, 1970. 446 с.
16. Панофский Э. Смысл и толкование изобразительного искусства / Э. Панофский. СПб.: Академический проект, 1999. 445 с.
17. Раздольская В. Европейское искусство XIX века. Классицизм Романтизм /В. Раздольская. Санкт–Петербург: Азбука, 2009. 368 с., ил.
18. Соколов Г. И. Искусство Древнего Рима. Архитектура. Скульптура. Живопись. Прикладное искусство / Г. И. Соколов. М.: Просвещение, 1996. 224 с., ил.
19. Тяжелов В. Н. Малая история искусств. Искусство средних веков в Западной и Центральной Европе / В. Н. Тяжелов. М.: Искусство, 1981. 384 с.
20. Фартінг С. Історія мистецтва від найдавніших часів до сьогодення / Стівен Фартінг. Харків: Vivat, 2021. 576 с., іл.
21. Ходж А. Історія мистецтва. Живопис від Джотто до наших днів / А. Ходж. К.: Віват, 2012. 208 с., іл.
22. Шевнюк О. Л. Історія мистецтв: навчальний посібник / О. Л. Шевнюк. К.: Освіта України, 2015. 451 с.: іл.

Рекомендована література з методики викладання дисциплін

художньо-естетичного циклу:

1. Історія методів навчання малюванню. Зарубіжна школа. (Ростовцев Н.Н.) / https://hudozhnikam.ru/zarubezhnaya_shkola/0.html
2. Гнатюк М. В. Образотворче і декоративно-прикладне мистецтво (основи образотворчої грамоти): навч.-метод. посіб./ М. В. Гнатюк.- Ч. 1. – Івано-Франківськ : ЯРИНА, 2016. – 196 с. : іл.
3. Ростовцев Н.Н. Методика преподавания изобразительного искусства в школе /

https://fileskachat.com/download/27731_1f8187136b299bb4a6add0d9d891abb.html

4. Фіцула М. Педагогіка.— Тернопіль, 2002.— 300 с.-
http://odnorobivka.edu.kh.ua/Files/downloads/Fitsula_M_M_-_Pedagogika_Almamater_-_2002.pdf
5. Рудницька О.П. Педагогіка: загальна і мистецька\ Нав. посібник.-К. 2002-270с.
6. Наказ "про затвердження типових навчальних планів початкових спеціалізованих мистецьких навчальних закладів (шкіл естетичного виховання" від 11 серпня 2015 року №588//http://195.78.68.75/mcu/control/uk/publish/article?art_id=245416098&cat_id=245415844
7. Про затвердження нормативів матеріально-технічного забезпечення мистецьких шкіл // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0727-14>
8. Наказ від 24 квітня 2019 р. № 352 "про затвердження типових освітніх програм елементарного підрівня початкової мистецької освіти" // http://mincult.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=245480456
9. Інноваційні освітні технології в контексті євроінтеграції / <http://confesp.fl.kpi.ua/fr/node/1213> ;
10. Сугестивні технології в структурі інноваційного заняття гуртка / <https://vseosvita.ua/library/sugestivni-tehnologii-v-strukturi-innovacijnogo-zanatta-gurtka-249469.html> ;
11. Сугестивне навчання / https://studopedia.com.ua/1_41073_sugestivne-navchannya.html ;
12. Використання інтерактивних методів на уроках образотворчого мистецтва / <https://naurok.com.ua/vikoristannya-interaktivnih-metodiv-na-urokah-obrazotvorchogo-mistectva-54287.html> ;
13. Розважальні техніки малювання / <https://naurok.com.ua/proekt-rozvezhalni-tehniki-malyuvannya-yak-innovaciyniy-pidhid-u-vikladanni-obrazotvorchogo-mistectva-133359.html>

14. Програма для 5-9 класів ///
vseosvita.ua/library/mistectvo-programa-dla-5-9-klasiv-1454.html ;
15. Збірник навчальних програм з позашкільної освіти. Художньо-естетичний напрям /
<https://imzo.gov.ua/osvita/pozashkilna-osvita-ta-vihovna-robota/navchalni-programi/hudozhno-estetichniy-napryam/> ;
16. Навчальні програми з позашкільної освіти /
http://udcpo.com.ua/PDF/METOD/zb_rnik_hud-est.pdf